

УДК 334.71

**О.В. Ареф'єва, проф., д-р екон. наук, І.М. Мягких, доц., канд. екон. наук,
докторант**

Національний авіаційний університет

Критерії вибору пріоритетних напрямів розвитку авіатранспортних підприємств

В статті розкриті проблеми формування і підвищення якості проведення економічної оцінки ефективності управління підприємством. В статті розглядаються основні напрями та шляхи підвищення дієвості оцінки ефективності управління авіатранспортних підприємств та їх програмного забезпечення.
потенціал підприємства, конкурентні переваги, пріоритетні напрями

О.В. Арефьева, И.М. Мягких

Национальный авиационный университет

Критерии выбора приоритетных направлений развития авиатранспортных предприятий

В статье раскрыты проблемы формирования и повышения качества проведения экономической оценки эффективности управления предприятием. В статье рассматриваются основные направления и пути повышения действенности оценки эффективности управления авиатранспортных предприятий и их программного обеспечения.

потенциал предприятия, конкурентные преимущества, приоритетные направления

Соціальн-економічний аналіз ефективності управління ІБС показав, що оцінка займає важливе місце в процесі управління, формуючи відповідний зворотний зв'язок і обумовлюючи ефективність його проходження. Враховуючи те, що ефективність управління функціонально залежить від оцінки, тоді, чим вища дієвість оцінки, тим буде вищою і ефективність управління діяльністю авіатранспортних підприємств. Тому, необхідно визначити основні напрямки розвитку авіапідприємств та виявити засоби, умови і механізми їх реалізації.

За умов формування ринкових відносин дана проблема досліджується багатьма вітчизняними вченими, про що свідчать наукові роботи: О.М. Алімова, С.І. Бандури, П.П. Борщевського, Б.М. Данилишина, С.І. Дорогунцова, В.В. Онікієнка, С.Ф. Покропівного, О.П. Салочуба, Н.В. Тарасової, А.М. Федорищевої, Л.Г. Черноок, В.У. Чижової, В.С. Яцкова та ін..

В працях науковців знайшли своє відображення окремі аспекти проблеми оцінки ефективності управління. Разом з тим, в наукових дослідженнях існує чимало невивчених і суперечливих питань, на що вказують й самі дослідники.

Метою статті є визначення основних пріоритетів напряму щодо розвитку авіатранспортних підприємств.

Пошук та визначення основних напрямів підвищення дієвості оцінки ефективності управління авіатранспортних підприємств повинні ґрунтуватися на основі застосування системного підходу до даної проблеми. Він дозволяє розглядати питання оптимізації оціночної діяльності суб'єктів в якості системного цілого, яке включає комплекс факторів, що обумовлюють її ефективність. Методологічною основою визначення основних напрямків підвищення дієвості оцінки є запропонований підхід до визначення ефективності управління в двох аспектах: ефективність власне процесу

управління і ефективності, яка виражається в його кінцевих результатах. При цьому необхідно враховувати, що абсолютизація в практичній діяльності суб'єкта оцінки значення якогось одного із аспектів ефективності управління та ігнорування або недооцінка іншого веде до помилок в оцінці ефективності управління авіатранспортним підприємством, а значить, і до зниження її дієвості. Особливості розвитку вітчизняних авіатранспортних підприємств в ринкових умовах пов'язані зі змінами орієнтирів в їх діяльності. Основними цілями підприємства є задоволення попиту споживачів транспортних послуг, підвищення ефективності виробництва (надання послуг), максимізація прибутку, освоєння нових ринків.

Економічна оцінка ефективності управління авіатранспортних підприємств тим ефективніше, чим в більшій мірі приймаються до уваги суб'єктом не тільки, як характеристика процесу управління та його результати, але й можливість оптимізації функціонування всіх структурних елементів оцінки. Отже, необхідно визначити такі напрями, які дозволили б оптимізувати ті напрями, які дають можливість оптимізувати процес економічної оцінки і підвищення її дієвості.

Аналіз проблеми оцінки ефективності управління авіатранспортним підприємством на теоретичному та практичному рівнях дозволив виділити чотири основних напрями підвищення дієвості оцінки:

1. Підвищення рівня підготовленості суб'єктів управління до оціночної діяльності.
2. Підвищення ролі оцінки як засобу забезпечення ефективності управління авіатранспортним підприємством.
3. Досягнення оптимального рівня організації процедури оцінки ефективності управління авіатранспортним підприємством.
4. Формування оптимальної системи інформаційного забезпечення оцінки ефективності управління підприємством.

Перший напрям полягає в тому, що не тільки встановлюється «діагноз» системи управління, а й виявляються недоліки процесу управління, шляхи їх усунення та визначення науково обґрунтованих орієнтирів ефективної управлінської діяльності.

Для того щоб оцінка ефективності управління підприємством набула статусу засобу удосконалення системи управління, необхідною умовою виступає виконання певних вимог, які виступають шляхами реалізації даного другого напрямку забезпечення дієвості оцінки. Зміст комплексу шляхів щодо підвищення ролі оцінки як засобу удосконалення системи управління, що зводиться до правильної організації процесу використання результатів оцінки.

Третім напрямом підвищення дієвості оцінки ефективності управління підприємством виступає забезпечення оптимальної організації її процедури. Комплекс шляхів по реалізації даного напрямку повинен містити рекомендації щодо приведення процедури оцінки у відповідність до специфіки її об'єкту та нагальних цілей управління авіаційним підприємством.

Четвертий напрям підвищення дієвості оцінки ефективності управління авіапідприємством безпосередньо пов'язаний з вирішенням проблеми інформаційного забезпечення оцінки, що дозволить автоматично вирішувати більшість проблем інформаційного забезпечення і власне процес управління.

Підприємство для успішної реалізації напрямів свого розвитку формує систему пріоритетів, яка б дозволила досягати ефективного функціонування в умовах нестабільного макроекономічного середовища (рис.1)

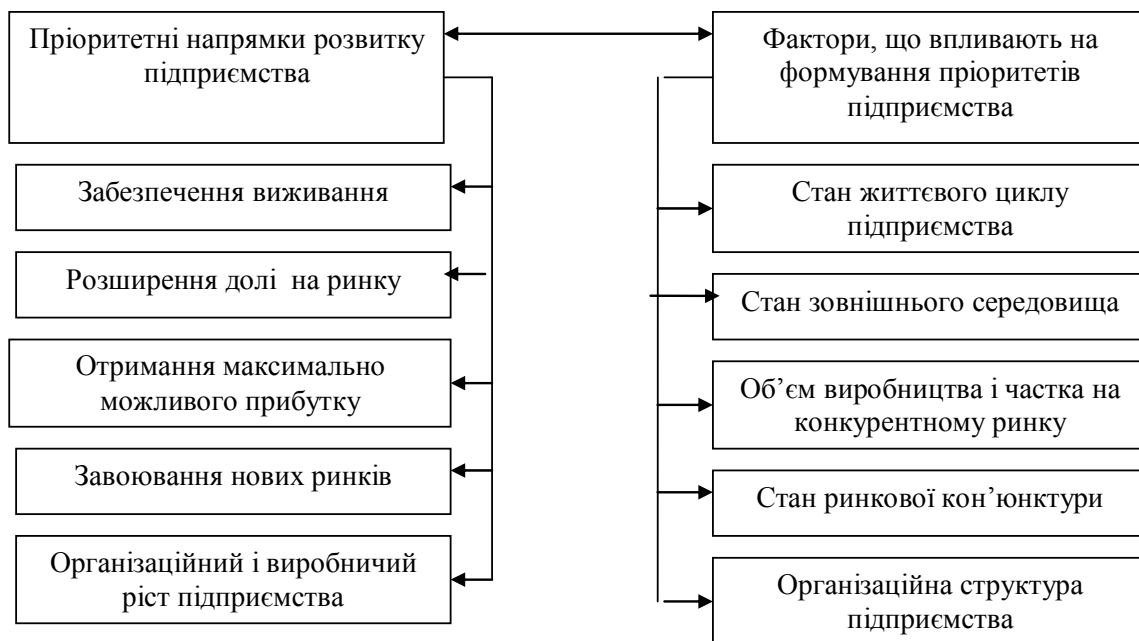

Рисунок 1 – Фактори, що впливають на формування пріоритетних напрямків розвитку підприємства

При цьому необхідно визначити основні фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що безпосередньо впливають на розвиток авіатранспортних підприємств та ступінь їх впливу (табл.1).

Основним критерієм вибору пріоритетного напрямку розвитку підприємств є адаптація своїх можливостей до конкретної ринкової ситуації.

Таблиця 1 – Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на розвиток авіатранспортних підприємств

Фактори, що стимулюють розвиток	Вплив факторів			Фактори, що стримують розвиток	Вплив факторів		
	Сильний	Середній	Низький		Сильний	Середній	Низький
1	2	3	4	5	6	7	8
Зовнішнє середовище							
Ріст валового національного доходу	+			Спад виробництва	+		
Ріст особистого доходу населення	+			Спад валового національного доходу	+		
Ріст населення		+		Девальвація валюти		+	
Поява нових сегментів ринку	+						
Пом'якшення податкового тиску	+						
Внутрішнє середовище							
Модернізація літака вертолітного парку	+			Ріст тарифів для покриття витрат	+		
Покращення технологій		+		Брак обігових коштів	+		
Підвищення паливної економічності повітряних суден	+			Недобросовісна конкуренція		+	
Зниження собівартості	+						

При виборі загальної стратегії та пріоритетних напрямів розвитку підприємства повинна здійснюватися:

➤ стратегічна сегментація, результатом якої є поділ усієї діяльності підприємств на більш важливі, однорідні за конкретними ознаками напрями;

➤ аналіз у розрізі кожного напрямку діяльності рівня та характеру конкуренції, який передбачає:

- визначення та вивчення контексту в якому оцінюється рівень конкурентів;
- порівняльна оцінка конкретного стратегічного напрямку діяльності за його привабливістю та цінністю;
- ревізію місцезнаходження та ступеня конкурентної переваги, та конкурентної позиції підприємства у конкретному напрямі діяльності;
- вибір шляхів посилення конкурентних переваг існуючих напрямів діяльності через зниження витрат та диференціювання продукції;
- визначення напрямів та засобів зростання, це заходи щодо поглиблення спеціалізації, оновлення набору напрямів діяльності через диверсифікацію, організаційний розвиток підприємства з метою посилення конкурентного статусу або уникнути небажаних конкурентних відносин.

При оцінці привабливості напрямку діяльності необхідно враховувати:

- якщо підприємство планує розвивати нові напрями діяльності то їх освоєння потребує пріоритетів росту над рентабельністю;
- якщо підприємство планує залишатися в межах існуючих напрямів діяльності, тоді пріоритетним є рентабельність підприємства;

Підприємство як об'єкт управління в ринкових умовах і конкуренції представляє собою складну багаторівневу ієрархічну систему, головною метою якої є забезпечення задоволення відповідної суспільної потреби в наданні послуг у тривалій перспективі і підтримки своєї конкурентоспроможності, тому важливе значення має оцінка потенціалу підприємства.

Потенціал, що об'єднує в собі, як просторові так і тимчасові характеристики, концентрує три рівні зв'язків і відносин:

- по – перше, він відображає минуле, тобто сукупність властивостей, нагромадження системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку, а саме поняття «потенціал» набуває значення «ресурс»;
- по друге, він характеризує рівень практичного застосування і використання наявних можливостей, що забезпечує розмежування реалізованих и нереалізованих можливостей. У цій своїй функції «потенціал» частково збігається з поняттям «резерв»;
- по третє, він орієнтується на розвиток (майбутнє). Будучи єдністю стійкого і мінливого станів, потенціал містить (як можливі) елементи майбутнього розвитку.

Рівень потенціалу підприємства визначається складом і сучасним станом системи наявних ресурсів; ступеню відповідності ресурсного потенціалу стратегічним цілям і задачам підприємства; здатністю ресурсного потенціалу забезпечувати стійкість господарюючої системи до впливів зовнішнього середовища і її внутрішньою гнучкістю.

Структуру потенціалу підприємства можна представити чотирма групами, які в сукупності характеризують стан і можливості підприємства по створенню, зміцненню і розвитку конкурентних переваг підприємства.

До елементів потенціалу підприємства можна віднести все те, що пов'язане з функціонуванням і розвитком підприємства. Відбір найважливіших із цих елементів становить проблему, яка підтверджується значною кількістю різних думок науковців. На думку автора відображена структура потенціалу підприємства з розмежуванням його об'єктивних та суб'єктивних складових (рис.2)

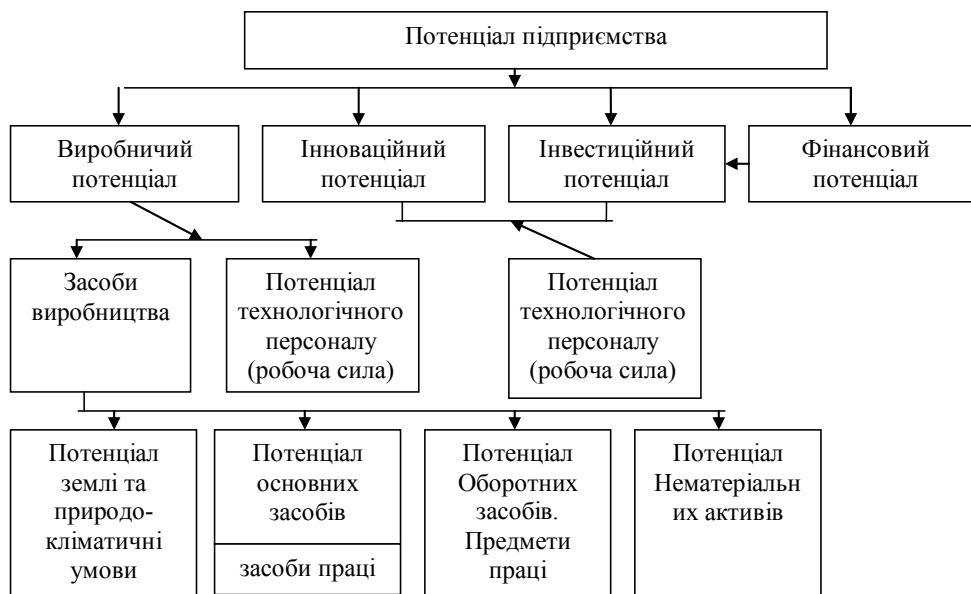

Рисунок 2 – Структура потенціалу підприємства

Слід зазначити, що кожне підприємство, безсумнівно повинне постійно оцінювати можливості свого виробничого потенціалу, але в свою чергу, не забувати про те, що рівень його виробничого потенціалу багато в чому залежить від рівня виробничого потенціалу тих підприємств з якими воно пов'язане виробничо-господарськими відносинами.

Висновки. Таким чином, вивчення практичного досвіду діяльності суб'єктів управління дозволило визначити основні напрям, шляхи підвищення дієвості оцінки ефективності управління авіатранспортних підприємств. Оцінка потенціалу підприємства – це пошук сукупності характеристик, показників і властивостей, що дозволяють у достатній мірі описати підприємство й оцінити його можливості по забезпеченню задоволення відповідної суспільної потреби в послугах на перспективу і можливості досягнення поставлених цілей.

Список літератури

1. Айвазян С. А. Стратегии бизнеса : [справоч.] / С. А. Айвазян, О. Я. Балкинд, Т. Д. Баснина ; [под ред. Г. Б. Клейнера]. — М. : КОНСЭКО, 1998. — 324 с.
2. Белозубенко В. С. Онтология интеграционных процессов на уровне регионов мира [текст] / В. С. Белозубенко, А. С. Усова // Научные труды Донецкого национального технического университета. — Серия : экономическая : [зб. наук. праць]. — Вып. 31. — Донецьк : ДонНТУ, 2005. — С. 79–86.
3. Гапоненко А. Л. Стратегическое управление [текст] / А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрухин. — М. : Омега-Л, 2004. — 472 с.
4. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні: [моногр.] / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. — Х. : ХДЕУ, 2003. — 324 с.
5. Демин А. А. Лидеры мирового бизнеса [текст] / А. А. Демин. — СПб. : С-Петербург. ун-та, 2003. — 183 с.
6. Иванов Ю. Б. Концепція та онтологія предметної області управління інтеграційним розвитком підприємства [текст] / Ю. Б. Иванов, А. А. Пилипенко // Економіка промисловості. — 2006. — № 1. — С. 162–171.
7. Клейнер Б. Г. От теории предприятия к теории стратегического управления [текст] / Б. Г. Клейнер // Российский журнал менеджмента. — 2003. — № 1. — С. 31–56.
8. Кунц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций [текст] : в 2 т. / Г. Кунц, С. О'Доннел ; [пер. с англ.]. — М. : Прогресс, 1997. — Т. 1. — 493 с.
9. Масютин С. А. Механизмы корпоративного управления : [науч. моногр.] / С. А. Масютин. — М. : Финстатинформ, 2002. — 240 с.

O. Aref'eva, I. Miagkykh

National Aviation University

Selection criteria priority directions of development of air enterprise

In the article the problem of the formation and improvement of the quality of the economic evaluation of the effectiveness of management. The paper examines the main trends and ways to improve management effectiveness evaluation aviation enterprises and software. Study of practical experience of subject management activity permits to determine the main trends, ways of rising in grade effectiveness of air transport enterprises management. Grade of enterprise potential is a search of total combination characteristics, activities and properties that permits and state the value of its abilities to provide the satisfaction of corresponding public requirement in facilities on prospects and abilities to achieve the objects put by.

potential enterprise competitive advantage priorities

Одержано 24.09.13

УДК 338.312:330.44

Б.В. Дмитришин, канд. екон. наук, В.Ф. Гамалій, проф., д-р фіз.-мат. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Концептуальний підхід до моделювання продуктивності економічних систем на основі міжгалузевго балансу

Метою статті є розробка концептуального підходу до комплексу економіко-математичних моделей оцінки й аналізу продуктивності економічних систем регіону та країни на основі моделей міжгалузевго балансу.

Для практичної реалізації зазначеного підходу представлено методику побудови таблиць “витрати – випуск” на регіональному рівні згідно принципів системи національного рахівництва. В умовах недостатності статистичної інформації та наявності різного роду помилок при формуванні статистичної бази пропонується використання комбінованих гіпотетико-дедуктивних підходів до побудови комплексу економіко-математичних моделей міжгалузевго балансу регіону.

продуктивність, економічна система, регіон, міжгалузевий баланс, концептуальна схема

Б.В. Дмитришин

Кіровоградский национальный технический университет

Концептуальный подход к моделированию производительности экономических систем на базе межотраслевого баланса

Целью статьи является разработка концептуального подхода к комплексу экономико-математических моделей оценки и анализа производительности экономических систем региона и страны на основе моделей межотраслевого баланса.

Для практической реализации указанного подхода представлено методику построения таблиц “затраты – выпуск” на региональном уровне согласно принципам системы национального счетоводства. В условиях недостаточности статистической информации и наличия разного рода ошибок при формировании статистической базы предлагается использование комбинированных гипотетико-дедуктивных подходов к построению комплекса экономико-математических моделей межотраслевого баланса региона.

производительность, экономическая система, регион, межотраслевой баланс концептуальная схема

Постановка проблеми та її актуальність. Для ефективного і стійкого функціонування економічної системи країни в довгостроковій перспективі необхідним